

**Diaetetica de haemorrhoidibus : dissertatio inauguralis medica ... /
submittit Sigismundus Herczog.**

Contributors

Herczog, Sigismundus.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Budae : Typis Regiae Universitatis Hungaricae, 1847.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/mzvqmu4g>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

23

DIAETETICA
DE
HAEMORRHOIDIBUS.

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA,
QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
MAGNIFICI DOMINI
PRAESIDIS ET DIRECTORIS
SPECTABILIS
DOMINI DECANI
CLARISSIMORUMQUE
D. D. PROFESSORUM
PRO
MEDICINAE DOCTORIS LAUREA
RITE OBTINENDA
PUBLICAE DISQUISITIONI
SUBMITTIT
Sigismundus Herczog.

Theses adnexae defendentur in Palatio min. Universit.
Mense Mart. die hora 1847.

BUDAE,
TYPIS REGIAE UNIVERSITATIS HUNGARICAE.
1847.

T. CZ.

FISCHL LIPÓT URNAK

'S TISZTELVE SZERETETT CSALÁDJÁNAK

ÖRÖK EMLÉKE JELEÜL

E ZSENGE PÁLYAMUNKÁJÁT

AJÁNLIJA

író szerző

Jahrelang schöpfen wir schon in das Sieb und brüten den Stein aus;
Aber der Stein wird nicht warm, aber das Sieb wird nicht voll.

Schiller

Bévezetés.

Az aranyérrol gyakran vita támad orvosok és nem-orvosok között. Némellyek gondolják, hogy ezen kórra készséggel birnak, mások pedig ezen bajt telyesen kimiveltnek náluk állítják, 's nem ritkán mindkettő csalatkozik. Ezen betegség lappango tóokául szolgál a legtöbb az életművezetségben rejlő bajoknak; azért ezen betegség elhárítására, 's ha még csak gondolóban volna neki eresztésére, azaz: az ugynevezett vak aranyeret látóvá tenni, külömbféle gyógy és nem gyógyszerek használtatnak. 'S minthogy leggyakrabban korjelesleg az egyik vagy másik kórjel ellen magokat gyógyitgatják, a kór lényegét feltételező tóokát kevésbé tekintetbe vévén, a helytelen szerekkel folytonos visszaélések többé kevésbé az életművezetség kárára szolgál. Én ezen baj lényegéről és gyógymodjáról mit sem szólandok, csak meggátolására 's gyakran elhárítására is szükséges *életrend*-ről, mennyire gyenge ereimből kitelik szót teendek.

Aranyér az alfelből vérfolyást jelent. Aranyérnek azért mondatik, minthogy más betegségek ellen gyakran a beteget óvja; tehát mint az arany után utánna ohajtatik, de gyakran nagyra becsültetik.

Az aranyér külömbféle alakban mutatja magát. Legtöbbször mint folyó vagy mint vak aranyér jön elő. Az első az alfelből vérfolyásban áll. A vér az egyenes bél vérerei falain átizzad. A másik az alfelkörüli és az egyenes bélben létező vérerek daganatában áll, azért emez fájdalmasabb amannál; a beteg ennél vért nem lát azért *vak aranyérnek* kereszteltetik. Ritkább a *taknyos aranyér*, a midőn székletétel által nem vér hanem takony választatik el. Még ritkább a *holyag-aranyér*, midőn a beteg vagy nehezen vagy sehogyan sem hughyazhatik, vagy vért hughyazik.

Az aranyér, akármellyik alakban neki föllépni tetszik, hirtelen ritkán támad, hanem kimivelődésére nagyobb időszakra szüksége vagyon, melly időszakban hosszabb vagy rövidebb ideig tartó, csekélyebb vagy nagyobb szerű nehézségek 's kellemetlenségek adják magokat elő, 's ekkor legtöbbször az élelmód szabályozásának a jelen kissebb nagyobb kellemetlenségek meggyőzhetését, további kifejlődése meggátolhatását köszönhetni.

Aranyeres életrendről.

Hogyha létezik baj, mellynél a helyes életkormánytól valamit reménylhetni, bizonyosan az aranyér az; mert legtöbbszörre egy hibás, mesterkéltséggel, kicsappangó élet szüleménye. Még az sem ritka eset, hogy az aranyeres szülőktől a magzatokra szált kínos ötékség a helyes életkormány által egészen elpusztítatik. Minden előtt a betegnek, ki helyes életrend által kellemetlen 's kínos ellenétől meg akar menekülni elegendő szigorúsággal 's pontossággal birjan, míg ezer alkalmatlanságot ráhalmazó ellenét egészen tönkre nem tette, míg egész test alkotmányát egészen meg nem másította volt, 's csak midőn hosszabb időre aranyeres győtreimeitől már ment, az egyik vagy másikban eleinte kissebb, aztán nagyobb szerű kihágásokat engedhet.

Sok ember mindig gyógyszerrel él, evvel terheli gyomrát, 's ez által aranyeres bántalmain segiteni akar de sok gyönyöre élvezetéből mit sem akar áldozni, az ilyen aranyeres komájától bucsút venni soha sem álmodják, mert ezen baj elháríthatásánál sokkal inkább a gyógyszereket elmellőzhetni, mint az életkormány szabályozását, mi abban áll, hogy a szenvedő csak azt tegye, mi egészségének hasznos. 's kerüljen, mi egészsége ártalmára lehet, melyekről röviden szólni következőkben szándékom.

Az ételekről.

a.) Mennyiségökre nézve.

Ha az ember mértékletlenül eszik, aranyeret, kórkétség jelen lévén, támaszt; azért evésben mértékletesség ajánl-

ható, ez sok nyavalyák ellen óvoszerűl szolgálhat. Az étel mennyisége csak annyi legyen, a mennyi életművezetségünk mindennapi felhasználása végett megkívántatik, ezen mennyiség meghatározását az étvágyi ingerre az egészséges embernél lehet bízni, de ne tessék a nyelv vagy torok csiklandóságát sinormértékűl használni. Gyakran a sokevés csak rossz szokás, és legtöbb ember többet eszik, mintsem egészséges fentartására szükséges volna. Gyakran tapasztaljuk, hogy jó táplált egyének sokkal kevessebbel érnek be, mint silányan tápláltak. Ezeknek fontolóra kellene venni, hogy nem mind az, mi a gyomrot tömi, a testet egyszersmind táplálja, hanem csak az mi megemésztetik; ha pedig sokkal több vétetik fel, mintsem megemészthető a gyomormegterheltetik és vagy munkálkodásában meggátoltatik, vagy ha bir vele a nagyobb erőltetés végett a gyakori vérgyülemektől alhasdugulások támadnak, mellyből aranyér születik.

Egyszerre igen sokat nem kell enni, különösen figyelmeztetem erre azokat, kiknek ülő és elmés foglalatosságuk van. Az aranyérben szenvedő kerülje a vendégeskedést, mert ő rossz vendég és rossz vendégfogadó; az első azért, mert a szíves vendéglő felbátorító megkinálásának illően nem engedhet; a második azért, hogy a meghittaknak például nem szolgálhat. Az étel sokaságánál jobban árt az étel külömbféléssége: hogyha egy gyengébb gyomornak édes és savanyú, sült és sütemény, főzelék és hal, pasteta és gyümölcs, sajtkészítmény és torta külömhé borokkal kínáltatnak, bár milly jó szívet adhatnak, soha sem adnak elegendő jó tápszert; hanem gyakori felpöffenést, étvágytalanságot, gyomornyomást, székrekedést vagy hasmenést, főfájást, gyengességet és kedvtelenséget okoznak. Illyen vendégeskedés gyakori ismétlése okoz ad az aranyérre.

Legjobb magát szoktatni csak meghatározott időben enni, azon kívül pedig a gyomrot munkálkodásában nem háborgatni. Ide jár még az is, hogy az evésre elegendő idő engedjék, és keményebb étkek kellően megrágassanak, ez által a gyomor működése könnyítetik és az emésztés elősegítetik.

b.) Minőségökre nézve.

Az aranyeresnek, vagy a ki ezen betegségre kőkészséggel bír szeszes italoktól igen tápláló ételektől tartozkodjék; de előjöhethet eset, hol nem szükséges, sőt nem is tanácsos hirtelen azoktól elválni. Hogyha talán valaki a borhoz vagy a kávéhoz igen nagyon szokott, akkor ha bár aranyeres bántalmakat vesz észre, még se hagyja el a borát vagy kávéját hirtelen, hanem lejjebb szállítsa a bor adagját, a kávé pedig kevésbé melegen 's több tejjel elegyítve használja.

Mennél fiatalabb, vérmesebb és erősebb az aranyeres bántalmakban szenvedő, annál inkább tartozkodjék tápláló ételek', fűszerek', théa', erős kávé', bor', pálinka' használatától, hanem a kevésbé táplálékony növényországból válasszon magának tápszereket; különösen saláta és gyümölcs neműekkel éljen, ezek hígítják és hűsítik a vért; italúl a tiszta forrás viz csak ajánlható.

Egészen külömbözik az életkormány a látszékony vérmesekre nézve, ezeknél vértely valóban nincsen jelen, hanem az edény és ideg rendszer felmagasztalt izgékonyságában szenvednek. Az ilyen személyek többnyire nyulának testtel birnak; kezei és lábai kicsinyek; testi és lelki munkákban hamar fáradnak ki; érűtésök szaporább és puhább; az állati meleg nem egyaránt áradja el testöket, majd az egyik, majd a másik testrészökön már kitűnő hidegről, már kitűnő melegről panaszkodnak; gyakran fejök és arcuk forró meleg, midőn kezeik 's lábaik jéghidegek; szeszes és melegítő szerek, bár milly kis adagban is vérrőket felhevíti, arcukat pirral borítja, szívdobogást és álomhiányt okoz; lelki indulatokra hajlandók, mi által egészségök nem keveset szenved; kedélyök változékony, szeszélyöktől a legvigabb helyzetből a legkomorabba minden illő ok nélkül átvitetnek; emésztési bántalmakban többnyire szenvednek. Ezen felmagasztalt izgékonyságból származó gyengeség támasztó okai többnyire Venus mezejénikicsapangások, néma bűn, vérvesztések, bú és bánat.

Az innént lerajzolt aranyérben sinlödők tápláló és könnyen emészthető ételekkel éljenek, de kerülniök kell mind azt, mi hevit és izgat. Árt nekik, különösen nagyobb meny-

nyiségben bor, pálinka, fűszer, kávé 's thea. Hogyha ilyen egyének ülő helyzetben elmés foglalatosságokat véghez vinni kénytelenek, különösen szükséges az ételek minéműségét tekintetben venni, nehogy nehéz emészthető ételekkel ugyanis gyengébb gyomrukat terheljék meg. Nehezebb emészthető ételek közé főképpen tartoznak: zsirós húslé, zsirós marhahús, disznó-, lud-, és kácsa-hús, kolbász, füstölt hús, füstölt kolbász, véres és májjas hurka, kemény tojás, sajt, vajjos étkek, zsirós halak, rákok, sütemények, tészták, savanyú és fekete kenyér, burgonya, bab- bors- lencse- és kása-füzelék, ugorka, dio és mandola.

Ajánlható pedig könnyen emészthető és egyszersmind táplálékony ételek, mellyek következendők: leves, különösen a jó, erős, nem zsirós husleves, ide tartozik a ser- és tojás-leves is; jó hus, melly fiatal egészséges álatokból legyen, többet ér a sült mint a főzött hus (legjobb ha a saját levében pároltatik) de zsirós ne legyen, se nem kemény; galamb- és tyúk-hús; pacsirta-, facán-, nyul-, öz-, és szarvas-hús. Ide tartoznak továbbá: lágy tojás, fris 's jó vajj, a gyengébb halmemek; a héring 's szardellák (de ezek inkább izgékony mint tápláló szerek); kellően kisütött fehér buza- vagy rozskenyér; rizs; árpa; a füzelékek között legajánlhatóbbak, mellyeket nyáron zölden használhatunk, mint: a spárga, fiatal bab és bors, édes gyökerek 's külömbféle fűvek; a burgonya, hacsak folytonosan mindennapi kenyér gyanánt nem használtatik táplálékony 's nem ártalmas; a sült burgonya a nehezebb emészthető étkek közé tartozik. Mennél egyszerűbben készítetnek-el az ételek, annál hasznossabbak az aranyeres bántalmak elhárítására.

Öreg embereknek, kiknél az emésztési tehetség lehangolt állapotban vagyon, habár aranyeres bántalmakban szenvednek, mégis, különösen, ha neki szokva vannak, meglehet engedni a bort és a fűszerezett ételeket; amott a bor' menyisége és különösen minősége az ártalmasságot modositja; imitt a belföldi fűszereket a külföldiek helyett használatba kell hozni.

Az italokról.

Itt is tekintetben jön a testi alkotmány, ételszak, szokás, és életmód. A jó és tiszta kútviz első rangot érdemel minden italok között a fiatal, erős, vérmes aranyeres bántalmokban szenvedő egyéneknél.

Mint mindenben úgy a vízzel élésbeni tulságoskodás ártalmas, mert a gyomrot megterheli és meghűti. Roszszabb enyhítésre való tehetséggel bíró egyének, kiknél az ideg- és edényrendszer felmagasztalt állapotban jelen vagyon, vékony fehér vagy barna serrel élhetnek.

Aranyeres bántalmakban szenvedő egyéneknek javaltatik még akkor is vizet, sőt vékony jó sert inni, midőn nem is szomjaznak; mert ezen italok a vért higitják-meg, kerítésében elősegítetik 's így lassankint a helybeli vérgyülemekből szabadulnak meg.

A bor általjában, ha nagyobb mennyiségben 's egyszersmind mindennapi mulatóúl használtatik elengedő ok aranyeres bántalmak előidézésére; mind a mellett nem egyáltaljában eltiltandó, borhoz szokott haladtabb kórú egyéneknek meg lehet engedni a savanyú kevésbé szeszszes bornemekkelit életet. Olyan egyéneknél, kik érzékeny gyomorral bírnak, vagy hasmenésben gyakran szenvednek, a börtől pedig egy általjában el nem válhatnak, ezen említett bornemet Malagai vagy Madeirai szeszes borra fölcserélhetni. Ezen franc borok helyett jó foganattal a Budai, Ményesi és Neszmélyi ó bort lehet használni.

Nem kevésbé ártalmas az aranyeres bántalmakban szenvedőnek a szeszes és fűszeres szerekkel készített thea, különösen ha mindennap használatban hoztatik.

A ruházatról.

A ruházatnál kettőre főképpen kell vigyázni.

1-ször. A ruha a testet a meghűtéstől óvja, azért a különböző évszakhoz, éghajlathoz, kórhoz, testalkathoz, és szokáshoz szabva legyen. Fiatal, vérmes egyének könnyebben és hűvösebben öltözködhetnek mint öregek és gyengék.

A lábak és az altest legkönnyebben hűtethetik meg, mit illő ruházattal meggátolhatni. Nőszemélyeknek illy esetben az alsó nadrág hordozását lehet tanácsolni.

2-szor. A ruha az altestet ne nyomja; az igen feszes ruhák az altestre nyomást gyakorolnak, a vérkeringést kissébb, nagyobb mérsékben meggátolják, vérgyülemek támadnak, így alkalmat nyújtanak az aranyeres bántalmak előidézésére és kimivelődésére.

A tisztaságról.

A tisztaság általjában az egészség föntartása végett minden embernél főfigyelmet érdemel; de leginkább az aranyeres bántalmakban szenvedő egyének sikerrel figyelmeztetnek a gyakori fehér-ruha 's ágybeli váltásra, a mosásra, fürdésre és dörzsölésre, mi által a börműködése előmozdítván, a vért nagyobb mennyisége a külbőrre kecsegtetik, 's ezen uton is az aranyeres bántalmakat előhozó alhasi vérpangások kissébbítetnek. Mosásokra legalkalmassabb a friss hideg víz. Az altest, alfel, középhus 's nemzőrészek mindennapi hideg mosása mint ezen részek erősítése végett, mint az aranyeres bántalmak elhárítása végett ajánlható. A gyomorgörcsben vagy más iddegés bántalomban szenvedőknek szeszes mosások mint palinkával kölnői vízzel (Eau de Cologne) tanácsosak.

A test különösen pedig az altest mindennapi dörzsölése mind azoknak hasznos, kik gyenge emésztési tehetségben, szélkórban, székrekedésben és aranyérben szenvednek. Ezen dörzsölések végbe vitethetnek puszta kézzel vagy posztóval.

A fürdés az aranyeres bajokban szenvedő egyéneknek is hasznos lehet. De itt is az egyén'korát, test' alkatát, tekintetbe kell vennünk. Az erős és fiatal egyéneknek ajánlható a hideg fürdő használatát az aranyeres bántalom elhárítása végett, mi az öreg és gyengéknél inkább meleg fürdő használatával által éretik el.

Mozgásról.

Már fölebb említettem, hogy az aranyérre különösen hajlandók, kik ülő életmódra szorítva vannak; ebből elegendően kitetszik milly fontosságú az aranyeres bántalmakban

szenvedőknek a gyakori mozgás. Gyakran elegendő gyógyszer azok elhárítására. Kellő mozgás által különösen az izomrendszer erősítetik meg, a vérkeringés szabályoztatik, az emésztés előmozdítatik, a kölbör működésében elősegítetik, az álmom javítatik.

A gyakori mozgás ezen jótékony hatást csak akkor gyakorolja, ha a város falain kívül a szabad légben, vagy a városban tágas téren vagy nagyobb kertekben a sétálás vitetik véghez. Mert ezen helyeken a levegő tisztább, élenyt nagyobb mennyiségben foglal magában, mi a tüdőkben keringő visszerves vért üteresre való átváltozását leglénnyegesebben eszközli ki.

A szabadban mindennapi kellő mozgást különösen azoknak ajánlom, kik foglalatosságuk és tisztségek végett a szobát őrizni kénytelenítetnek. Ezeknek a tettleges (activ) mozgás legajánlhatóbb, különösen a gyalogolás, mert e mellett az egész test izmai, különösen pedig az alvégtagok, has, mell és hát izmai kellően gyakoroltatnak és erősítetnek; de mind mindenben a középut a legjobb ut, úgy itt is, mert a gyengébb egyéneknek a mozgássali túlságoskodás, azaz: vagy igen sietve, vagy pedig igen sokáig folytatva megtörténvén, szívdobogást, a tagok reszketését, a száj szárazságát, gyengeséget, 's izzadást okoz. A fiatal és erős alkatmányú egyéneknél, szintugy télen is a gyalogolás siettőbb és tartossabb lehet, mint gyengébb 's haladtabb korú egyéneknél valamint nyáron is.

A kocsizás csak öreg's gyenge egyéneknek hasznos mozgás; de a gyalogolással soha sem egybehasonlítható. A gyors és sokáig folytandó kocsikázás és lovaglás az aranyeres bánalmak előidézésére alkalmul szolgál.

Hogy a mozgás céljának elegendőképpen megfeleljen mindennapon kellően vittessék végbe. Kár minden felhőcskétől visszairtozni, ha pedig az idő egy általjában nem kedvez célirányos házi foglalatosságot választani szükséges, ilyenek: nőszemélyekre nézve a konyhai foglalatosságok 's szobatisztítás; férfiakra nézve pedig a tekézés.

A sétálásra legkedvezőbb idő nyáron reggel és estve, télen pedig 10—12 óráig, de soha mindjárt ebéd után, hanem vagy annak előtte vagy annak utánna három órával.

Az alvásról.

Az egészség föntartására az alvás szükséges. A ki álmohiányban szenved, korlátolt életmód által iparkodják áttől megmenekülni; különösen az aranyeres bántalmakban szenvedők álmohiányban szenvednek, mert többnyire vértorulatban, az iddegrendszer felingerültségében szenvednek; azért éltöket úgy kormányozniok szükséges, hogy jó és erősítő álmukat visszanyerjék, nehogy az aranyér 's más külömbféle bajok rabjává tétessenek.

Az erősítő álom visszanyerése végett következő pontokra figyelmeztetem: a szabad légbeni mindennapi sétálás, ez az erős álmot legbiztossabban támasztó okokhoz méltán számíthatatik; az estvélezések szűkebb korlátok közé szoríttassanak; legtanácsosabb a vacsorától egy időre elszoktatni magát, v. legalább két vagy három órával a lefekvés előtt történjék; ne hogy megtelt gyomra a szenvedőt álmától fossza meg, erre azok különösen figyelmeztetnek, kik gyengébb emésztési tehetséggel bírnak; meleg italok, mint bor, thea, kávé használata a lefekvés előtt árt, mert a vért felhevíti 's gyorsabb keringésbe hozza, szivdobogást és nyugtalanságot okoz; a lefekvés előtt szigorú álmélkodással párosult munkák kerültesse- nek; a képzelődési tehetség ne izgatassék fel; elmés éjjelezés igen ártalmas, mert nem csak az éjfélelőtti oráktól, mellyek az álomra legalkalmasbak, megfosztatunk, hanem többnyire az éjfélutáni orákat nyugtalan álomban vagy álmohiányban tölteni kényszerítetünk; szükséges jókor legalább 10 orakor lefeküdni, és jókor felkelni, mert a jókori felkelés a jókori alvás szülője; ide tartozik még végre, hogy a hálószo- ba elég tágas, 's csendnek legyen kitéve.

Valamint az álmohiány az egészségre káros befolyást gyakorol, úgy a sok alvás is megkárosíthatja az egészséget. Ha valaki sokáig nem alhatik, ereit vissza nem pótthatja, ezeken naponta fogyasztván erőhiányba esik; ha pedig valaki igen sokat alszik, a vérkeringés élénkségéből és sebességéből veszít, vén, pangásokra alkalmat ad és aranyeret támaszt.

Széketételről.

A jó emésztés 's általjában a jó egészség, jó étvágy 's mindennapi, könnyű, alakjára, mennyiségére, és állományára nézve rendes széketételek által jellemeztetik meg. Ha aranyeres bántalmakban szenvedők székrekedéssel bajoskodnak, bajjok nagyobbítatik, azért soha sem mulasszanak el a mindennapi széketételről gondoskodni. Erre nézve az illő életrendhez folyamodni legtanácsosabb, mert a hashajtó szerek ismételt használata káros lehet; midőn ezen szerek hatására a végsatornában vérpangás támasztatik, mi az aranyérnek kedvez, 's midőn használata után leg többnyire a belekben szárazság, 's innen aztán annál makacsabb székrekedés marad vissza.

A széketételre való idő legjobb reggel. Ezen szabályozott kiürítésre a természetet szoktatni lehet úgy, hogy legelső dolog gyanánt reggel végbevitessék, 's a széketételre való legcsekélyebb ösztönnek engedjünk. Némellyek rossz szokásból visszatartják a bélkiürítést, mi által beleik zsonghiányba esnek 's tágitatnak, miért is székrekedés ered. Csak akkor, midőn ezen szerek által a bélkiürítés ki nem eszközölhető, a müleges kiürítő szerekhez kell folyamodnunk. Ide tartoznak a szappannal vagy konyhasóval és lenolajjal készült könnyű csürek, továbbá a külömbféle hashajtó szerek, mellyek halmazatából mindig az értelmes Orvosra bizassék a választási jog; de soha a szenvedő kénye 's mindenféle többnyire vén aszony tanácsa szerint a legkiválagatattabb drastica szerekből összetett Essentiákkal éljen, mert ez által egészsége állapotját minden időre tönkre teendi.

A nemi ösztönről.

A gyakori 's időnelőtti kielégítése a nemi ösztönnek aranyeres bántalmakat idéz elő. A még kifejlődésben foglalt életművezettségnek a nemi ösztön' kielégítése káros, mert jelen aranyeres kórkésztség mellett aranyér támasztatik az alfel és a nemző részek vérereiben torulata miatt. Aranyeres egyének hamis ösztön által gyakoribb közösülési vágytól lepetnek meg, mellynek ellenállniok szükséges; azért kerüljenek minden kicsapongásrai alkalmat, és a szép nemmel minden közelebb társalgást; ezeknek mérsékelt életmód különösen ajánltatik; táplálékonyabb ételektől, fűszerektől, és szeszes italoktól tartozkodjanak; a képzelődési tehetségüket korlát közé szorítsák; mindennapi mozgás által a szabadban magokat fáraszták ki; korán keljenek föl; pelyhes ágyat mellőzzenek, — Ugyan ezen életmód a némabün elmellőzése végett, mellynek következményei sokkal irtozóbbak, mint a szerelem mezejéni kicsapangásokéi, ajánlható.

Theses defendendae.

1. Sunt morbi, quos non licet sanare absque damno aegri.
 2. Medicinae, praesertim Diaeteticae nonnullae regulae fundamentales populariter doceri, seu in scholis publicis tradi deberent; Nam
 3. Ex inscitia letalia saepe oriuntur pericula.
 4. Sensus visus inter caeteros sensus externos primum occupat locum.
 5. Natura sanat, medicus curat morbos.
- Hufeland.
6. Amputatio lobularis caeteris amputationum methodis semper postponenda.
 7. In Syphylide sananda jodum hydrargyro praeferendum.
 8. Sympathia sistit basim momentosam pro methodo aegros feliciter curandi.
 9. Cranioscopia ad lusus Medicinae referenda.
-